

65 rum venenata semina inter ipsos primarios rectores-
que iactitat, superbie ac avaricie ignita tela parat in
tantum, ut Zuentepulc, qui erat nepos principis vel
regis religiosi, qui institutor et rector tocius Christiani-
tatis seu religionis benignus extiterat, ipsum avuncu-
70 lum suum insidiis appetitum regno pelleret, visu pri-
varet vitamque eius veneno conaretur auferre. Sed
hausto ille pestifero potu, protegente se divina gracia,
nil adversi patitur.

Dehinc Zuentepulc tyrannide suscepta, fastu arro-
75 gancie inflammatus, cum sibi militantibus sodalibus
pontificis Metudii predicacionem mellifluam quasi
respuit monitaque sacratissima non pleniter recepit,
verum membra sua, scilicet plebem populumque
suum, partim Christo, partim dyabolo servire exhi-
80 buit. Quapropter a pontifice beate memorie supra
notato pagus eius cum habitantibus incolis anathe-
mate percussa cum sulcis suis et fructibus diversis cla-
dibus attrita usque in hodiernum diem deflet. Data est fr 18,16
enim in direpcionem et captivitatem et predam et deri-
5 sum et desolacionem et in sibilum universe carni gra-
dienti per eam, quoniam non est societas luci ad teneb-
ras nec convencio Christi cum Belial. Quorum exempla 2 c 6,14-15
nos quoque videntur respicere, qui eisdem passibus
conamur incedere, quoniam qui domum vicini sui
55 90 conspicit concremari, suspectus debet esse de sua.

(2.)

60 2,1 At vero Sclavi Boemi, ipso sub Arcturo positi, cultibus
ydolatrie dediti, velut equus infrenis sine lege, sine
ullo principe vel rectore vel urbe, uti bruta animalia
sparsim vagantes, terram solam incolebant. Tandem
5 pestilencie cladibus attriti, quandam phitonissam, ut

metá mezi samy vladaře a náčelníky a ohnivě střely
pýchy a lakoty chystá, až Svatopluk, jenž byl syno-
vec toho slavného vládce nebo krále, který se stal
dobrotivým zakladatelem a vůdcem všeho křesťan-
ství a náboženství, vlastního svého strýce úkladně
přepadl, s trůnu ho svrhl, oslepil a pokusil se ho jedem
o život připravit. Ačkoliv však tento vypil smrto-
nosný nápoj, přece chráněn jsa boží milostí, neutrpěl
žádné škody.

Potom Svatopluk, když se násilím zmocnil vlády,
v záchvatu pýchy a zpupnosti společně se svou dvor-
skou družinou takřka pohrdl jako med plynoucím
kázáním biskupa Metoděje a na jeho přesvatá napo-
mínání plně nedbal, nýbrž dovolil svým údům, to
jest lidu a národu svému, zčásti Kristu a zčásti ďáblu
sloužiti. Proto byla jeho krajina a země i s lidmi ji
obývajcími od svrchu uvedeného biskupa blahosla-
vené paměti dána do klatby a zkrušena na svých polích
a plodinách rozličnými pohromami, takže až do
dnešního dne proto úpí. Neboť byla dána v plen
a zajetí, v kořist a posměch, v spuštění a potupu všeli-
kému tělu chodícímu po ní, poněvadž není obcování
světla s temnotami, ani smíru mezi Kristem a Beliá-
lem. A tyto příklady vztahují se patrně i na nás,
kteří se pokoušíme v týchž stopách kráčet, poněvadž
ten, kdo spatří hořeti dům souseda svého, musí míti
starost o svůj vlastní.

2.

Ale Slované čeští, usazení pod samým Arkturem
a oddaní uctívání model, žili jako kuň neovládaný
uzdou, bez zákona, bez knížete nebo vládce a bez
města, potulující se roztroušeně jako nerozumná zvířa-
ta, toliko šířý kraj obývali. Konečně když byli po-

fama fertur, adeunt, postulantes spiritum consilii re-
sponsumque divinacionis. Quo accepto civitatem sta-
tuunt, nomenque inponunt Pragam. Post hinc invento
quodam sagacissimo atque prudentissimo viro, cui
10 tantum agriculture officium erat, responsione phito-
nissime principem seu gubernatorem sibi statuunt, vocitatum
cognomine Premizl, iuncta ei in matrimonio
supramemorata phitonissa virgine.

ad
pragam

15 Sicque a clade et multiplici peste tandem eruti, dehinc
a supra memorato principe ex sobole eius rectores seu
duces preposuere sibi, servientes demoniorum simula-
cris et prophanis sacrificiorum ritibus bachantes, do-
nec ad extremum dominatus eiusdem regni pervenit
ad unum ex eisdem principibus ortum, vocitatum

20 Borivoi.

Hic cum excellentissime forme et egregie iuventutis
flore nitesceret, quodam tempore negotii sui populi-
que sibi commissi causa ducem suum vel regem Zuentepulc
Moravie adiit, a quo benigne suscipitur et ad
25 convivium pariter cum reliquis adsciscitur. Verum
5 sessionis ei locus inter Christicolos minime conceditur,
sed ritu paganorum ante mensam pavimento iubetur
insidere. Cuius presul Metudius iniurie condolens,
fertur dixisse ad eum: Ve, inquit, quod tu talis tantus-
30 que haut erubescis a principalibus repelli sedibus,
51 cum et ipse in fascibus ducatum obtineas, sed magis
cupias ob nefandam ydolorum culturam cum subulcis
humotenus incubare. At ille: Quid, inquit, ob huius-
cemedi rem pericli pacior vel quid boni michi con-
35 feret Christianitatis ritus? Si, inquit presul Metudius,
60 abrenunciaveris ydolis et inhabitantibus in eis demoni-
bus, dominus minorum tuorum efficiaris, cunctique
hostes tui subicientur dicioni tue et progenies tua
cottage augmentabitur velut fluvius maximus, in quo
40 diversorum confluunt fluentia rivulorum. Et si, inquit

stizeni zhoubným morem, obrátili se, jak pověst vy-
pravuje, k nějaké hadačce se žádostí o dobrou radu
a o věštecký výrok. A když jej obdrželi, založili hrad
a dali mu jméno Praha. Potom nalezše nějakého velmi
prozíravého a důmyslného muže, jenž se jenom orbou
zabýval, jménem Přemysla, ustanovili si ho podle
výroku hadaččina knížetem nebo vladařem, dávše
mu za manželku svrchu řečenou pannu hadačku.

A když byli takto konečně vysvobozeni z rozličných
ran morových, stavěli si v čelo po svrchu řečeném
knížeti vladaře neboli vévody z jeho potomstva, slou-
žíce modlám a bůžkům a bujně slavíce oběti podle
pohanských obyčejů, až nakonec vláda nad tou zemí
připadla jednomu z rodu těchto knížat, jménem
Bořivojovi.

Skvěje se květem vynikající krásy a mladistvé síly,
navštívil tento jednoho času v nějaké záležitosti své
a lidu sobě svěřeného svého vévodu nebo krále Svato-
pluka na Moravě a byl od něho laskavě přijat a po-
zván společně s ostatními na hostinu. Ale nebylo mu
dovoleno usednouti mezi křesťany, nýbrž byl vyzván,
aby se posadil po způsobu pohanů před stolem na
podlahu. A tu prý mu řekl biskup Metoděj, jemuž
bylo líto jeho ponížení: „Jaká běda, ty, muž tak
vynikající, a nestydíš se, žeš vyhoštěn ze sedadel kní-
žecích, ačkoliv sám také vévodskou moc a hodnost
máš, ale raději chceš pro hanebnou modloslužbu
s pasáky sviní na zemi seděti.“ On pak řekl: „V jaké
nebezpečnosti bych se vydal pro tuto věc, nebo co
dobrého by mi přineslo náboženství křesťanské?“
„Jestliže se zřekneš model a zlých duchů v nich
sídlících,“ pravil biskup Metoděj, „staneš se pánem
pánů svých a všichni nepřátelé tvoji budou podrobeni
moci tvé a potomstvo tvé každodenně vzrůstati bude
jako převeliká řeka, do níž se vlévají proudy rozlič-

Borivoi, res se ita habet, que mora est baptizandi? Nulla, inquit pontifex, tantum paratus esto ex integro corde credere in Deum patrem omnipotentem eiusque unigenitum, dominum nostrum Iesum Christum et in
45 Spiritum paraclitum, illuminatorem omnium fidelium, non tantum mundialis causa substance, verum etiam capessende salutis tue anime pro aquirenda perhennitatis gloriosa palma atque percipienda societate sanctorum ineffabili leticia. His et huiusmodi
50 mellifluis exortacionibus accensa mens iuvenis estuabat gratiam baptismi percipere, et ut ne ulla mora fieret, cum suis omnibus, qui eum comitabantur, terretenus pedibus pontificis advoluti, obnixius postulavere. Quid plura? Mane facto ipsum ducem cum suis
55 triginta, qui advenerant, cathezizans, peractis ieiuniorum ex more sollempniis, sacrosancto baptismatis fonte innovavit pleniterque eum de fide Christi instruens, multis locupletatum donis ad propria redire concessit, tribuens ei venerabilis vite sacerdotem nomine Caych. Quique reversi in sua, in castello, cui vocabulum inerat Gradic, supradictum sacerdotem statuunt, fundantes ecclesiam in honore beati Clementis pape et martyris, multa detrimenta sathane ingerentes, populum Christo domino acquirentes.
60 Que cernens perfidus chelidrus, propriis armis sump-tis antiqua bella repetit. Populum cunctum Boemorum in furorem principis accendit, eo quod paternos mores relinqueret et novam atque inauditam sanctitatis legem Christianorum arriperet. Surgunt adversus eum uno animo eademque sententia suisque eum
65 a finibus perturbare conantur, seu etiam vitam auferre moliantur. Quo agnito princeps sese ab eis removit rursusque regem Zuentepulc seu pontificem Metudium Moravie repetivit. A quibus clarissime et ut
70 decebat suscipitur, aliquantulumque aput eos degens,
75

ných potoků.“ I řekl Bořivoj: „Jestliže tomu tak jest, co překáží, abych byl pokřtěn?“ „Nic,“ pravil biskup, „jen buď hotov z celého srdce věřit v Boha Otce všemohoucího a jeho Syna jednorozeného, Pána našeho Ježíše Krista, a v Ducha Utěšitele, osvětitele všech věřících, nejenom pro světské blaho, ale i pro spásu své duše, aby sis získal slavnou palmu věčnosti a stal se účastným společenství svatých v nevýslovné radosti.“ Tímto a podobným, jako med plynoucím povzbuzováním rozvířená mysl jinochova prahla přijmouti milost křtu, i vrhnuv se s celou svou družinou na zem k nohám biskupovým, velmi snažně ho prosil, aby se tak bez prodlení stalo. Nač třeba více slov? Druhého dne poučil vévodu i s třiceti dvořany, kteří s ním přišli, o základech víry, a když podle obvyčeje vykonali obřadný půst, obrodil je přeposvátným pramenem křtu. A když jej ve víře Kristově plně vzdělal, dovolil mu, obohativ ho mnohými dary, aby se vrátil domů, a dal mu s sebou kněze ctihodného života jménem Kaicha. Navrátivše se pak domů, usadili řečeného kněze na hrádku, jehož jméno bylo Hradec, a založili tam kostel ke cti blahoslaveného Klimenta, papeže a mučedníka, satanovi mnoho škod působíce a lid Kristu Pánu získávajícíe. Když to pozoroval onen věrolomný had, chopiv se svých vlastních zbraní, hleděl obnoviti starý boj. Ve veškerém lidu českém roznítil vzpouru proti knížeti, protože prý opouští otcovské mravy a přijímá nový a neslýchaný křesťanský zákon svatosti. Povstanou proti němu svorně a jednomyslně a snaží se ho vypuditi ze země, ba pokoušejí se i života ho zbaviti. Když to kníže poznal, odešel od nich a znovu se uchýlil na Moravu ke králi Svatoplukovi a k biskupu Metodějovi. I byl od nich přijat s velkou slávou a jak se slušelo a přebýváje u nich po nějakou dobu,

perfeccius doctrinam Christi nanciscitur. At vero plebs prefata in nequicia sua permanens, quendam ducem Ztroymir, nomen cuius in Latinum vertitur sermonem: rege pacem, qui aput Theutonicos profugus exulabat gente ex sua, missis legatis, ad propria eum reducunt sibi que principem statuunt. Verum quoniam Veritas minime fallitur, que ait in ewangelio: Omnis plantacio, quam non plantavit pater meus Mt 15,13 celestis, eradicabitur, ipsa cooperante dissipatum est consilium pravorum velociter. Nam isdem eorum electus dux licet ex eisdem genitus foret, diuturna tamen exulacio eum proprii privaverat labii eloquio. Quapropter a suis electoribus reicitur, se ipsos primum accusantibus, videlicet quod talem sibi elegerent, cuius neque vocem neque sermonem nossent haurire, quorumque clamores aures eius, ignaras lingue sue, penetrare non valerent. Et quoniam Dei Providencia disponente supramemoratus princeps Borivoi plurimos amicorum inibi secedens reliquerat, agit eorum consilio, ut animus furencium plebium erga benignum rectorem mitigaretur atque adversus invasorem perfidum toto annisu instigaretur ad necem. Verum quoniam pars quam maxima perfidorum tyranno favebat, ineunt consilium partibus ex utrisque, quo civitatem metropolim, Pragam scilicet, egredientes, in campo, quid sibi gerendum foret, perquirerent. Sed perfida pars perfidorum perpere agens, arma secum loricasque occulte in eundem campum deferens, piorum adversus partem signum occultum necis inter se condixit, scilicet ut si ibi, qui ex parte principis Borivoi erant, eis assentire nollent, quilibet eorum excelsa voce occultum in medio proclamaret signum, inquiens: Variemus, variemus nos!, sicque iam lorice et galeis, quas abscondite tulerant, induiti, universos sibi contradictores frameis necarent.

seznámil se dokonaleji s naukou Kristovou. Ale svrchu řečený lid, setrvává ve své nepravosti, nějakého vévodu Strojmira, jehož jméno se do latiny překládá rege pacem, a který uprchnuv ze své země žil jako vyhnanec u Němců, přivede zpět domů, vypraviv pro něho poselství, a ustanoví si ho knížetem. Ale protože Pravda se nikdy neklame, kterážto praví v ewangelii: „Všeliké štípení, jehož neštípil Otec můj nebeský, vykořeněno bude“, s jejím přispěním byl rychle zmařen záměr nešlechetsků. Neboť ten vévoda, kterého si vyvolili, ačkoli z nich pocházel, zapomněl v dlouhém vyhnanství mluvit svou rodnou řečí. A proto je zavržen od svých vlastních volitelů, kteří především sami sebe obviňovali, že si zvolili takového člověka, jehož hlasu ani řeči nejsou s to rozumět a k jehož uším neznalým jejich jazyka nemůže proniknout jejich volání. A protože řízením prozřetelnosti boží svrchu vzpomenutý kníže Bořivoj tam zanechal při svém odchodu přemnoho přátel, jedná se v jejich radě o tom, jak by se ukrotilo smýšlení lidu rozlíceného proti laskavému vladaři a jak by se popudilo vši mocí proti zrádnému vetřelci k jeho záhubě. Ale protože velká většina zrádců přála tyranovi, dohodnou se obě strany na tom, že vyjdou z metropolitního města, totiž Prahy, a že uváží na sněmovním poli, co by měly činiti. Ale zrádná strana zrádců, křivě jednajíc, vzala si s sebou na to sněmovní pole tajně zbraně a krunýře a smluvili se mezi sebou proti straně spravedlivých na tajném znamení k vraždě, aby totiž někdo z nich, nebudou-li se stoupenci Bořivojovi tam s nimi chtít dohodnout, hlasitě a veřejně provolal tajné heslo, řka: Proměňme se, proměňme se!, a tu aby oblečení již v krunýře a přilby, které si vskrytu přinesli, pobili svými meči všechny své odpůrce. Ale tento jejich ničemný záměr nezůstal

Quod consilium eorum pessimum minime partem Borivoi latuit, itaque et ipsi loricis sub tunicis induti procedunt in campum pro definiendo statu principis. Cumque parti Ztroymir non placuisset consultus
115 partis Borivoi, unus eorum vocem in altum elevans, proclamat: Heia, nostri, variemus nos! Qua voce hausta et cognita, pars Borivoi, que loricata sub tunicis advenerat: Bene, inquit, bene dixisti, ecce nunc diversis coloribus apparebis variatus. Sicque ferro
120 obruncato cunctos eius socios fugam inire coegerunt eorumque falsum principem patria pepulerunt; Moravie dehinc properantes, pristinum ducem reducetes, loco proprio restituunt. Quoniam vero isdem princeps Moravie degens, omnipotenti Deo votum
125 voverat, videlicet quo, si eum Dominus ad propria cum honore reduceret, basilicam in honore beate Dei genitricis et perpetue virginis Marie edificaret, reversus sine mora votum suum implere studuit in ipsa civitate Pragensi. Hic primus fundator locorum sanc-
130 torum congregatorque clericorum et tantille, que tunc fuit, religionis institutor extat.

(3.)

3,1 Habuit eciam et uxorem nomine Liudmilam, filiam Slaviboris comitis ex provincia Sclavorum, que Psou antiquitus nuncupabatur, nunc a modernis ex civitate noviter constructa Mielnik vocitatur. Que sicut par
5 ei fuerat in errore gentilitatis, immolando simulacris, ita et in religione Christiana imitando, immo precellendo virtutes sui viri, facta est vere Christi famula. Suscepit autem ex ea sepe memoratus princeps tres filios totidemque filias, et ut ei beatus Metudius
10 prophético ore predixerat, cottidianis incrementis cum omni gente sua regnoque augmentabatur. Per-

nikterak utajen straně Bořivojově a tak i tito oblěknuvše si pod šatem krunýře, vyjdou na sněmovní pole, kde se mělo rozhodnout o ustanovení knížete. A když se straně Strojmirově nelíbila rada strany Bořivojovy, jeden z nich povýšiv svůj hlas zvolá: Hej, našinci, proměňme se! Když však uslyšeli a poznali ten hlas straníci Bořivojovi, kteří přišli v krunýřích pod šatem, zvolají: Dobře, dobře jsi řekl, hle, nyní se ukážeš v pestrých barvách proměněn. A tak sklávše ho mečem obrátili všechny jeho druhy na útěk a jejich nepravého knížete vyhnali z vlasti. Potom pospíšivše na Moravu, přivedou dřívějšího vévodu zpět a znovu ho dosadí na jeho místo. Poněvadž pak tento kníže, když dlel na Moravě, učinil Bohu všemohoucímu slib, jestliže ho Pán přivede se ctí zpět do vlasti, že postaví basiliku ke cti blahoslavené matky boží a věčně neporušené Panny Marie, když se vrátil, bez prodlení hleděl splnit svůj slib na samém hradě Praze. Ten platí za prvního budovatele míst svatých, shromažďovatele kněží a zakladatele víry křesťanské, tenkrát ovšem ještě nepatrně rozšířené.

3.

Měl také manželku jménem Ludmilu, dceru knížete Slavibora, z kraje slovanského, který se dříve jmenoval Pšov a který dnešní lidé nazývají nyní podle nově vystavěného hradu Mělnickem. A jako se mu tato rovnala v bludu pohanském, obětujíc modlám, tak také napodobujíc ho v náboženství křesťanském, ba vynikajíc ctnostmi nad ctnosti svého muže, stala se vstřetku služebnicí Kristovou. Měl pak s ní často jmenovaný kníže tři syny a tolikéž dcer, a jak mu blahoslavený Metoděj prorockými ústy předpověděl, každodenně více moci nabýval i s veškerým svým ná-